

CERC Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmaları 19

Karşılaştırmalı Eğitim

2. Baskıdan Çeviri

Araştırma Yaklaşımları ve Yöntemleri

Editörler: Mark Bray, Bob Adamson ve Mark Mason
Çeviri Editörü: Serhat Aydın

Karşılaştırmalı Eğitim Araştırma Merkezi
The University of Hong Kong
Springer

Editörler: Mark Bray, Bob Adamson ve Mark Mason
Çeviri Editörü: Doç. Dr. Serhat AYDIN

KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM **Araştırma Yaklaşımları ve Yöntemleri**

ISBN 978-605-80114-7-2
DOI 10.14527/9786058011472

Kitabın orijinal adı: Comparative Education Reserarch Approaches and Methods
Editörler: Mark Bray, Bob Adamson, Mark Mason
Baskı sayısı: 2. Baskı
ISBN: 978-3-319-05593-0
© Comparative Education Research Centre 2015
CERC Web Sitesi: cerc.edu.hku.hk

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevdir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sage Yayıncılık Reklam Matbaçılık San Tic. Ltd.Şti.
Kazımkarabekir Cad. No: 97/24 İskitler/ANKARA
Tel: (0312) 341 00 02

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 41356

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ön Söz

Bu kitap 2007 yılında ilk kez yayımlanmış olan kitabın ikinci baskısıdır. Editörler, yazarlar ve yayıncılar birinci baskının gördüğü ilgi karşısında çok mutlu oldular. Kitap, 25 farklı bilimsel dergide olumlu yorumlar almış ve dünyanın tüm kıtalarında karşılaştırmalı eğitim alanında temel bir ders kitabı olarak benimsenmiştir. Kitap Çince, Farsça, Fransızca, İtalyanca, Japonca ve İspanyolcaya çevrilmiş ve World Council of Comparative Education

Societies (Dünya Karşılaştırmalı Eğitim Toplulukları Konseyi'ne [WCCES]) üye birliklerin düzenlediği çok sayıda konferansta gündeme gelmiştir. Bu yönüyle kitap, çok farklı coğrafya ve dillerde gelişen tartışmalara katkı sağlamıştır.

Bunun sonucu olarak kitabın bu ikinci baskısı, süregelen bu zengin tartışmalardan yararlanmaktadır. Kitabın üzerinde yeniden çalışılarak güncellemeler yapılmış ve karşılaştırmalı eğitimde ırk, sınıf ve cinsiyet üzerine yeni bir bölüm eklenmiştir. Kitabın ilk baskısındaki uzunluğunu korumak adına birinci baskıdaki bazı parçalar kapsam dışı bırakılmıştır ancak dileyenler orijinal birinci baskıda bu çıkarılmış parçaları bulabilirler.

Bilimsel dergilerdeki hakemler, profesörler ve öğrencilerden gelen geri bildirimler, kitabın özellikle farklı karşılaştırma birimlerinin tartışıldığı ikinci kısmının çok değerli bulunduğunu göstermiştir. Bray ve Thomas (1995) tarafından ortaya konulan ve çok-düzeyle analizlerin değerini üç-boyutlu bir gösterimle vurgulayan bir küp, kitabın ve içindeki bazı bölümlerin başlangıç noktası olarak seçilmiştir. Kitabın hem birinci hem de bu ikinci baskısı, karşılaştırmalı eğitim alanında meydana gelen gelişmeler bağlamında küpü yeniden değerlendirmektedir. Tartışmalar, küpün hâlâ yararlı olmakla birlikte –en başta Bray ve Thomas'ın da kabul ettiği gibi- tüm karşılaştırmalı eğitim türlerini kapsamasının mümkün olmadığını ve daha birçok alternatif yaklaşımlar bulunması gerektiğini göstermektedir.

Kitabın en ayrıntılı incelemelerinden birisi, onu karşılaştırmalı eğitimle ilgili bir yüksek lisans dersinin akademik lideri perspektifiyle ele aldığını ifade eden Sultana (2011) tarafından yazılmıştır. Sultana, çoğu karşılaştırmalı eğitim kitabının ya tematik ya da ülke- veya bölge- odaklı bir yaklaşım benimsemesi nedeniyle bu ders için bir temel ders kitabı seçiminde güçlüklerle karşılaşmıştır. Kendi ifadeleriyle, bu kitap “şaşırtıcı bir şekilde farklıdır” (s. 329). Sultana Birinci Kısım'da konunun çerçevesini çizen bölümleri ve Üçüncü Kısım'da verilen önemli sonuçları çok beğenirken, özellikle İkinci Kısım'da ele alınan Karşılaştırma Birimlerini çok değerli bulmuştur. İşin aslı, bu kısım

diğer okuyucular tarafından da (örn., Kubow, 2007; Langouët, 2011) çok takdir edilmiştir. Bu yüzden İkinci Kısım, kitabın bu ikinci baskısında da olduğu gibi korunmuştur.

Kitabın ilk ve bu ikinci baskısına katkı sunan yazarların hepsi, Hong Kong Üniversitesi, Karşılaştırmalı Eğitim Araştırma Merkezi'yle bir şekilde ilişkilidirler. Merkez 1994 yılında kurulmuştur ve önemli bir üne kavuşmuş olmaktan da gurur duymaktadır. Kısmen merkezin coğrafi ve kültürel konumundan ötürü, birçok bölüm Doğu Asya'dan örnekler vermektedir. Kitap aynı zamanda dünyanın diğer tüm bölgelerinden alınan örneklere dayanan küresel bir mesaj iletir. Bu özellikle Sultana'yı (2011, s. 330) cezbeden ve diğer okuyuculara da eşit derecede çekici gelmesini umduğumuz önemli niteliklerden biridir.

Karşılaştırmalı eğitim dinamik bir alandır ve ciddi bir şekilde evrimleşmektedir. Kitabın bu ikinci baskısıyla bu dinamizmi hem yansıtabilmeyi hem de bir şekilde ona katkıda bulunmayı ümit ediyoruz.

Türkçe Çeviriye Ön Söz

Kitabın birinci baskısını ilk olarak 2012 yılında gördüm ve hacmine kıyasla görece kısa bir sürede tamamını heyecanla okudum. Daha sonra, kitabın editörlerinden biri olan Mark Bray ile 2016 yılında, Pekin’de düzenlenen World Council of Comparative Education Societies Dünya Karşılaştırmalı Eğitim Toplulukları Konseyi [WCCES]) Kongresi’nde şahsen tanışma fırsatım oldu ve kendisi kitabın tüm kıtalarda birçok dile çevrildiğini ve Türkçe çevirisini de görmek istediğini belirtti. Uzun ve zorlu bir süreç ve editör Mark Bray, çevirmenler ve PEGEM yayınevinin samimi gayretleri sonucunda kitabın çevirisini tamamlamış ve 2021 yılında yayına hazır hale getirmiş durumdayız.

2012 tarihinden, kitabın Türkçe çevirisinin yayımlanacağı 2021 tarihine gelindiği zaman geriye dönüp baktığımda ilginç bir gerçeği fark ettim ve bu gözlemimi de bu kitabın okuyucu kitlesini ilgilendirmesi ve kitabın niçin Türkçeye çevrildiğini (ve edilmesi gerektiğini) net olarak ortaya koyması açısından paylaşmak istiyorum.

2012 yılında, bu kitabı elime ilk aldığım ve Karşılaştırmalı Eğitim Yöntemini anlamak istediğim zaman, bu alanda ülkemizde ve kendi dilimizde yazılan kitap sayısının sınırlı olduğunu ve bunların da çoğunlukla ülkelerin eğitim veya okullaşma sistemlerini arka arkaya sıralayan eserler olduğunu gördüm. Bugün, aradan geçen sekiz yıl zarfında aynı kronik eksikliğin devam ettiğini ve buna hâlâ ülke olarak tam bir çözüm üretememiş olduğumuzu şaşırarak ve üzülerek görüyorum. İlginçtir ki kitabın İngilizce ikinci baskısının ön sözünde farklı okuyucular ve araştırmacıların da kitapla ilgili benzer bir yorumda bulunduğu ve Karşılaştırmalı Eğitimin Araştırma Yöntemleri ve birimleri hakkında alanda doyurucu bilgi ve kaynak eksikliğinden yakındıkları belirtilmektedir (Kubow, 2007; Langouët, 2011; Sultana, 2011). Demek ki alandaki bu durum ülkemize mahsus yerel bir eksiklik değil, çok daha genel karakterde küresel bir sorundur. Bu bağlamda kitabın metodolojik bu ihtiyaca cevap vermekte önemli bir katkı sunacağına ve alanda yapılacak yeni çalışmalara ışık tutacağına inanıyorum. Bu çevirinin bunun ötesinde lisans ve lisansüstü derslerinde de kullanılmasını ve faydalı olmasını umuyorum. Değişen Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları çerçevesinde bu kitabın ayrı bir önem kazandığını da düşünüyorum.

Kitabın, ülkemizde Karşılaştırmalı Eğitim alanında gelecekte yapılacak teorik ve uygulamalı araştırmaların nitelik ve nicelik olarak daha da ileriye gitmesine katkı sunması dileğiyle emeği geçen herkese ayrıca Türkçe çeviriyi okuyarak baskı öncesinde önerileriyle kitaba katkıda bulunan Prof. Dr. Kasım Kiroğlu’na teşekkür ederim.

Doç. Dr. Serhat AYDIN

Kayseri

Bölümler ve Çevirmenler

Editör: Doç. Dr. Serhat AYDIN

Giriş: Mark Bray, Bob Adamson ve Mark Mason

Dr. Öğr. Üyesi Sibel SADİ YILMAZ, Kafkas Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7034-4472

Doç. Dr. Serhat AYDIN, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4341-2913

I. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVELER

1. Karşılaştırmalı Eğitimde Aktörler ve Amaçlar: Mark Bray

Dr. Gökçe OK, İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı
ORCID No: 0000-0002-2753-178X

Doç. Dr. Serhat AYDIN, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4341-2913

2. Karşılaştırmalı Eğitim Alanı ve Bilimsel İncelemesi: Mark Bray

Arş. Gör. Hatice Büşra ŞAHİN, Bursa Uludağ Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8266-1958

Arş. Gör. Ayşe OKUR ÖZDEMİR, Wisconsin-Madison Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4232-974X

3. Karşılaştırmalı Eğitime Nicel ve Nitel Yaklaşımlar:

Gregory P. FAIRBROTHER

Dr. Öğr. Üyesi Gülenaz SELÇUK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi
ORCID No: 0000-00023578-6010

Öğr. Gör. Altan ÇAKMAK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5540-3315

II. KARŞILAŞTIRMA BİRİMLERİ

4. Farklı Coğrafyaların Eğitim Yönünden Karşılaştırılması: Maria MANZON

Dr. Öğr. Üyesi Murat OKUR, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2502-2276

Doç. Dr. Mustafa ÜREY, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7753-7936

Doç. Dr. Yılmaz KARA, Bartın Üniversitesi
ORCID No: 0001-0001-6897-3245

5. Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması: Mark BRAY ve Kai JIANG
Dr. Öğr. Üyesi Handan DEMİRCİOĞLU, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7037-6140
Doç. Dr. Fadime Ulusoy, Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3393-8778
6. Eğitim Dönemlerinin Karşılaştırılması: Anthony SWEETING
Dr. Öğr. Üyesi Murat İbrahim YAZAR, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3259-2552
Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÇETİN, Necmettin Erbakan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0686-8049
Dr. Öğr. Üyesi Nurullah YAZICI, Tokat Gazisomanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5594-8347
7. Eğitimde Farklı İrk, Sosyal Sınıf ve Cinsiyetlerin Karşılaştırılması: Liz JACKSON
Prof. Dr. Abdurrahman İLÇAN, İzmir Demokrasi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2972-7727
Asst. Prof. Dr. Atakan ATA, Georgia Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7471-4837
Dr. Betül TARHAN, Georgia Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6339-1876
8. Eğitimde Kültürlerin Karşılaştırılması: Mark MASON
Dr. Öğr. Üyesi Mesut BÜTÜN, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7652-3674
Dr. Öğr. Üyesi Nurullah ŞİMŞEK, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2536-8285
9. Eğitimde Değerlerin Karşılaştırılması: Wing On LEE ve Maria MANZON
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman BALCI, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9374-8808
10. Eğitim Politikalarının Karşılaştırılması: Rui YANG
Doç. Dr. Hatice GÜNGÖR SEYHAN, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5116-7845
Doç. Dr. Hüseyin ARTUN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8496-918X

11. Öğretim Programlarının Karşılaştırılması: Bob ADAMSON ve Paul MORRIS
Dr. Öğr. Üyesi Salih UZUN, Uşak Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0903-3741
Arş. Gör. Dr. Serkan COŞTU, Kafkas Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0182-0735
Öğr. Gör. Dr. Mehmet FİLİZ, Amasya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8728-9104
12. Eğitimde Yeniliklerin Karşılaştırılması: Nancy LAW
Öğr. Gör. Dr. Elif ABAT, Kocaeli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1959-4235
13. Farklı Öğrenme Yollarının Karşılaştırılması:
David A. WATKINS ve Jan VAN AALST
Dr. Öğr. Üyesi Aysun Nüket ELÇİ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0200-668X
Dr. Öğr. Üyesi Emre EV ÇİMEN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6835-6578
14. Eğitim Başarılarının Karşılaştırılması: Frederick K. S. LEUNG ve Kyungmee PARK
Öğr. Gör. Dr. Elif ABAT, Kocaeli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1959-4235

III. SONUÇLAR

15. Eğitimde Farklı Yaklaşımlar: Mark BRAY, Bob ADAMSON ve Mark MASON
Doç. Dr. Ayşe TEKİN DEDE, Dokuz Eylül Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8971-1970
Arş. Gör. Dr. Aytuğ ÖZALTUN ÇELİK, Pamukkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1310-3247

İçindekiler

Tablolar Listesi	xi
Şekiller Listesi	xiii
Ön Söz	iii
Giriş: Mark Bray, Bob Adamson ve Mark Mason	1
I. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVELER	
1. Karşılaştırmalı Eğitimde Aktörler ve Amaçlar Mark Bray	19
2. Bilimsel Araştırma ve Karşılaştırmalı Eğitim Alanı Mark Bray	45
3. Karşılaştırmalı Eğitimde Nicel ve Nitel Yaklaşımlar Gregory P. FAIRBROTHER	67
II. KARŞILAŞTIRMA BİRİMLERİ	
4. Farklı Coğrafyaların Eğitim Yönünden Karşılaştırılması Maria MANZON	91
5. Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması Mark BRAY ve Kai JIANG	129
6. Eğitim Dönemlerinin Karşılaştırılması Anthony SWEETING	155
7. Eğitimde Farklı Irk, Sosyal Sınıf ve Cinsiyetlerin Karşılaştırılması Liz JACKSON	181
8. Eğitimde Kültürlerin Karşılaştırılması Mark MASON	205

9. Eğitimde Değerlerin Karşılaştırılması Wing On LEE ve Maria MANZON	241
10. Eğitim Politikalarının Karşılaştırılması Rui YANG	265
11. Öğretim Programlarının Karşılaştırılması Bob ADAMSON ve Paul MORRIS	287
12. Eğitimde Yeniliklerin Karşılaştırılması Nancy LAW	311
13. Farklı Öğrenme Yollarının Karşılaştırılması David A. WATKINS ve Jan VAN AALST	341
14. Eğitim Başarılarının Karşılaştırılması Frederick K. S. LEUNG ve Kyungmee PARK	361
III. SONUÇLAR	
15. Eğitimde Farklı Yaklaşımlar Mark BRAY, Bob ADAMSON ve Mark MASON	389
Katkıda Bulunanlar	407
Dizin	413

Tablolar Listesi

Tablo 1.1	Ortaokul İstatistikleri, Seçilmiş Asya Ülkeleri	28
Tablo 1.2	PISA Sonuçlarına Göre Okuma, Matematik ve Fen Bilgisi Puanlarına Göre Sıralamalar	36
Tablo 2.1	Disipliner Gruplamalar ve Bilginin Doğası.....	47
Tablo 4.1	Karşılaştırmalı Örnek Olay Analizi.....	92
Tablo 4.2	Dünya Bölgelerine Göre Gençlik Okur Yazarlık Oranları .	101
Tablo 4.3	Ulusların ve ABD Eyaletlerinin 1990'da Beklenen 8. Sınıf Matematik Sonuçlarının Yüzdelik Sapmasının ve Kişi Başına Düşen Eğitim Harcamalarının Karşılaştırılması.....	108
Tablo 4.4	İsviçre Kantonlarının Demografik ve Sosyokültürel Özellikleri	110
Tablo 5.1	Seçilmiş Şehir ve Belediyelerde Altı Yıllık İlköğretim Sistemindeki Öğrencilerin Oranı, Çin Toprakları, 2010	135
Tablo 5.2	2011 Aralık İtibarıyla Hong Kong'da İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Sektörel Dağılımı	137
Tablo 5.3	Hong Kong'da Öğretim Diline Göre Ortaöğretim Okulları, 1993/94	139
Tablo 5.4	Sahiplerine ve Öğretim Diline Göre Makao Okulları.....	143
Tablo 13.1	Öğrenme Yaklaşımları ile Akademik Başarı, Özgüven ve Kontrol Odağı Arasındaki Ortalama Korelasyonlar	350
Tablo 14.1	PISA 2009 Fen Bilgisi Okuryazarlığı Becerileri.....	366
Tablo 14.2	Çeşitlerine Göre Matematik Soru Sayıları ve Puanları, 8. Sınıf	367
Tablo 14.3	Bir Sınıftaki İlk Dört Öğrencinin Derslere Göre Alt Puanları	373
Tablo 14.4	Bir Okulun, Benzer Okullar ve Hong Kong'daki Bütün Okullarla Karşılaştırma Sonuçları	374
Tablo 14.5	TIMSS 1999 Sonuçlarına Göre Hong Konglu Öğrencilerin Başarısı ve Uluslararası Ortalamalar	375
Tablo 14.6	Öğrencilerin PISA 2006 Matematik ve Fen Bilgisi Başarısının Bölgelere Göre Dağılımı (Kore).....	376
Tablo 14.7	Vietnamlı 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Matematik Dersindeki Farklı Beceri Düzeylerine Ulaşma Yüzdeleri ..	378

Tablo 14.8	Okuma ve Matematik Dersinde İşlevsellik Seviyesine Ulaşmış Öğrencilerin Yüzdeleri ve Örneklem Hataları, Vietnam.....	380
Tablo 14.9	Bölgelere ve Öğrencilerin Referans Noktalarına Göre Yüzdeleri ve Örneklem Hataları, Vietnam.....	381
Tablo 14.10	PISA 2009 Sonuçları.....	382
Tablo 14.11	TIMSS Gelişmiş 2008 Çalışmasında İleri Matematik Başarısı Dağılımı	383
Tablo 14.12	TIMSS 2007 Bazı Ülkelerin 8. Sınıf Matematik Sınıf-içi Korelasyonları	385

Şekiller Listesi

Şekil 0.1	Karşılaştırmalı Eğitim Analizleri İçin Bir Çerçeve	9
Şekil 1.1	Dünyada Bölgelere Göre İlkokul Çağında Olup Okula Gitmeyen Çocukların İstatistikleri	29
Şekil 1.2	Ortaokul Düzeyinde Öğretmen Maaşları.....	34
Şekil 2.2	Karşılaştırmalı ve Uluslararası Eğitimde Paradigmalar ve Teorilerin Makro Haritalanması	55
Şekil 4.1	Karşılaştırmalı Araştırmalar Yapmak İçin Bereday Modeli	93
Şekil 4.2	Farklı Ayarlarda Yakınsama Noktaları	95
Şekil 4.3	Bölgesel Örgütler Vasıtasıyla Küreselleşmenin Dinamiklerini Haritalama.....	100
Şekil 4.4	Ders Yapılarının Karşılaştırılması.....	117
Şekil 5.1	1989'da Resmi Bir Dokümanda Ortaya Konan Makao Eğitim Sistemleri	141
Şekil 5.2	1993'te Resmi Bir Dokümanda Ortaya Konan Makao Eğitim Sistemleri	142
Şekil 8.1	Etnografik Araştırmada Birincil ve İkincil Seviyedeki İçeridekiler ve Dışarıdakiler	227
Şekil 9.1	Değerlerle İlgili Karşılaştırmalı Araştırmalarda Değişik Yöntem Vurguları.....	257
Şekil 9.2	Vaka Çalışması Şeklindeki Araştırmalarda Örneklem Deseni	259
Şekil 9.3	Vaka Yönelimli Karşılaştırmalı Araştırmalarda Dört Çıkarımsal Strateji.....	260
Şekil 11.1	Müfredat Karşılaştırmaları İçin Bir Çerçeve	294
Şekil 11.2	Çin'deki Üç Dilde Eğitim Modellerinin Değerlendirilmesi.....	302
Şekil 11.3	Politik Hedeften Uygulamaya Görev-Tabanlı Öğrenmenin Yorumlanması	304
Şekil 12.1	Yedi Yenilikçi Örnek Olay Çalışmasının Kampylis vd. Çerçevesinde Gösterimi	328
Şekil 12.2	Stratejik Uyumluluk Katılım Eşiği ve SCALE CCR Çalışmasındaki Erişim Düzeyi Karşılaştırma Grafiği.....	330
Şekil 14.1	PISA Matematik Alanı Bileşenleri	364

Şekil 14.2	Bir Performans Sorusunun Örnek Değerlendirme Kriterleri	368
Şekil 14.3	Öğrencilerin Okuma Başarılarının Bölge, Okul, Sınıf ve Aynı Sınıf İçindeki Öğrencilere Göre Dağılımı, Vietnam	384
Şekil 15.1	İki-Bölgeli Karşılaştırmalı Bir Çalışmanın Şematik Gösterimi.....	390
Şekil 15.2	Merkezde Tek Bir Bölgeye Sahip Olan Karşılaştırmalı Bir Çalışmanın Şematik Gösterimi	391
Şekil 15.3	Sekiz Bölgeli Karşılaştırmalı Bir Çalışmanın Şematik Gösterimi.....	391
Şekil 15.4	25 Bölgeyi Karşılaştıran Bir Çalışmanın Şematik Gösterimi	392
Şekil 15.5	Bray ve Thomas Küpünü Kullanarak Eğitim Dönemlerinin Karşılaştırılması.....	395

Kısaltmalar

ACER	Australian Council for Educational Research [Avustralya Eğitim Araştırmaları Konseyi]
ACSA	Australian Curriculum Studies Association [Avustralya Öğretim Programı Çalışmaları Birliği]
ACTEQ	Advisory Committee on Teacher Education ve Qualifications [Öğretmen Eğitimi ve Nitelikleri Danışma Komitesi]
ANOVA	Analysis of variance [varyans analizi]
ANZCIES	Australian and New Zealand Comparative and International Education Society [Avustralya ve Yeni Zelanda Karşılaştırmalı ve Uluslararası Eğitim Topluluğu]
APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation [Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği]
ASI	Approaches to Studying Inventory [Evanter Araştırma Yaklaşımları]
BAICE	British Association for Comparative and International Education [Britanya Karşılaştırmalı ve Uluslararası Eğitim Birliği]
CERC	Comparative Education Research Centre (HKU) [Karşılaştırmalı Eğitim Araştırma Merkezi]
CES	Comparative Education Society [Karşılaştırmalı Eğitim Derneği]
CIES	Comparative and International Education Society [Karşılaştırmalı ve Uluslararası Eğitim Topluluğu]
CIESC	Comparative and International Education Society of Canada [Kanada Karşılaştırmalı ve Uluslararası Eğitim Topluluğu]
CoREF	Renovating Education of the Future Project [Geleceğin Eğitimini Modernize Etme Projesi]
CPD	Continuing Professional Development [Sürekli Mesleki Gelişim]
DFID	Department for International Development [Uluslararası Gelişim Bakanlığı (İngiltere)]
DSS	Direct Subsidy Scheme [Doğrudan Sübvansiyon Planı]
EFA	Education for All [Herkes İçin Eğitim]
ESCS	Economic, social and cultural status [ekonomik, sosyal ve kültürel statü]
ESF	English Schools Foundation [İngiliz Okulları Derneği]
EU	European Union [Avrupa Birliği]
GDP	Gross Domestic Product [Gayrisafi Milli Hasıla]

GEEI	Gender Equality in Education Index [Eğitimde Cinsiyet Eşitliği İndeksi]
GEI	Gender Equality Index [Cinsiyet Eşitliği İndeksi]
GPI	Gender Parity Index [Cinsiyet Parite İndeksi]
GSP	Gross State Product [Toplam Milli Üretim]
IAEP	International Assessment of Educational Progress [Uluslararası Eğitsel İlerleme Değerlendirmesi]
IALS	International Adult Literacy Survey [Uluslararası Yetişkin Okuryazarlık Anketi]
IBE	International Bureau of Education [Uluslararası Eğitim Bürosu]
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development [Yeniden Yapılanma ve Kalkınma İçin Uluslararası Banka]
ICCS	International Civic and Citizenship Education Study [Uluslararası Yurttaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Çalışması]
ICT	Information and Communication Technology [Bilgi ve İletişim Teknolojisi]
IEA	International Association for the Evaluation of Educational Achievement [Uluslararası Eğitsel Başarıyı Değerlendirme Birliği]
IESALC	International Institute for Higher Education in Latin America and the Caribbean [Latin Amerika ve Karayipler'de Yükseköğrenim İçin Uluslararası Enstitü]
IICBA	International Institute for Capacity-Building in Africa [Afrika'da Kapasite Arttırma İçin Uluslararası Enstitü]
IIEP	International Institute for Educational Planning [Uluslararası Eğitsel Planlama Enstitüsü]
IITE	Institute for Information Technologies in Education [Eğitimde Bilgi Teknolojileri Enstitüsü]
IMF	International Monetary Fund [Uluslararası Para Fonu]
INES	Indicators of Education Systems programme (OECD) [Eğitim Sistemlerinin Göstergeleri Programı]
IRE	International Review of Education [Uluslararası Eğitim Derlemesi]
ITL	Innovative Teaching and Learning Research [Yenilikçi Öğretme ve Öğrenme Araştırması]
JRC-IPTS	Institute for Prospective Technological Studies of the European Commission's Joint Research Centre [Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Olası Teknolojik Araştırmalar Enstitüsü]
KCES	Korean Comparative Education Society [Kore Karşılaştırmalı Eğitim Topluluğu]

LAs	Learning Activities [Öğrenme Etkinlikleri]
LASW	Learning Activities and Student Work [Öğrenme Etkinlikleri ve Öğrenci Çalışması]
LPQ	Learning Process Questionnaire [Öğrenme Süreci Anketi]
LPS	Laboratorio di Pedagogia Sperimentale [Deneysel Pedagoji Laboratuvarı]
MDGs	Millennium Development Goals [Milyenyum Kalkınma Hedefleri]
MGIEP	Mahatma Gandhi Institute of Education for Peace and Sustainable Development [Mahatma Gandhi Barış ve Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü]
MoE	Ministry of Education [Eğitim Bakanlığı]
NAEP	National Assessment of Educational Progress [Eğitimsel İlerlemenin Ulusal Düzeyde Değerlendirmesi]
NAFTA	North American Free Trade Agreement [Kuzey Amerika Ticaret Anlaşması]
NFER	National Foundation for Educational Research [Eğitim Araştırması Ulusal Derneği]
NLPN	National Literacy Programme in Namibia [Namibia Ulusal Okuryazarlık Programı]
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development [Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü]
OFSTED	Office for Standards in Education [Eğitim Standartları Bürosu]
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study [Uluslararası Okuryazarlıkta İlerleme Araştırması]
PISA	Programme for International Student Assessment [Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı]
PRC	People's Republic of China [Çin Halk Cumhuriyeti]
QUEST	Quality in Educational Systems Transnationally [Uluslararası Eğitim Sistemlerinde Kalite]
SACMEQ	Southern and Eastern Africa Consortium for Monitoring Educational Quality [Güney ve Doğu Afrika Eğitim Kalitesini İzleme Konsorsiyumu]
SAR	Special Administrative Region [Özel İdare Bölgesi]
SAT	Scholastic Aptitude Test [Akademik Yetenek Testi]
SCALE	CCR Scalability of Creative Classrooms Study [Yaratıcı Sınıfların Ölçeklenebilirliği Araştırması]
SES	Socioeconomic status [sosyoekonomik düzey]

SFSO	Swiss Federal Statistics Office (İsviçre Federal İstatistik Ofisi)
SITES	Second International Technology in Education Study [İkinci Uluslararası Eğitimde Teknoloji Araştırması]
SPQ	Study Process Questionnaire [Çalışma Süreci Anketi]
SW	Student work [öğrenci çalışması]
TBL	Task-Based Learning [Görev-Temelli Öğrenme]
TIMSS	Third (also Trends in) International Mathematics and Science Study [Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Araştırması (veya Matematik ve Fende Uluslararası Eğilimler Araştırması)]
UCES	Ukraine Comparative Education Society [Ukrayna Karşılaştırmalı Eğitim Topluluğu]
UIL UNESCO	Institute for Lifelong Learning [Hayat Boyu Öğrenme Enstitüsü]
UIS UNESCO	Institute for Statistics [İstatistik Enstitüsü]
UK	United Kingdom [Birleşik Krallık]
UN	United Nations [Birleşmiş Milletler]
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü]
UNICEF	United Nations Children's Fund [Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu]
USA	United States of America [Amerika Birleşik Devletleri]
USAID	United States Agency for International Development [Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı]
WCCES	World Council of Comparative Education Societies [Dünya Karşılaştırmalı Eğitim Toplulukları Konseyi]
WIDE	World Inequality Database on Education [Dünya Eğitimde Eşitsizlik Veri Tabanı]

Giriş

Mark BRAY, Bob ADAMSON & Mark MASON

Yaklaşımlar ve yöntemler, karşılaştırmalı eğitimin bağımsız bir araştırma alanı olarak ortaya çıkışından bu yana, alanın önemli bir tartışma konusu olmuştur. Takip eden dönemler, farklı farklı önceliklere tanıklık etmiş olup 21. yüzyıl, yeni perspektifler, araçlar ve akademik değiş-tokuş için yeni ortamları beraberinde getirmiştir. Devletin değişen rolü ve küreselleşme gibi güçlerden kaynaklanan perspektifler de bunlar arasındadır. Ortaya çıkan bu araçlardan bazıları, sürekli ilerleyen bilgi ve ulaşım teknolojisidir ve akademik değiş-tokuş için yeni ortamlardan bazıları, internet ve elektronik dergilerdir.

Bu kitabın ortaya koyacağı performans için sahneyi hazırlamak adına kitabın giriş bölümü, tarihsel perspektiflerle başlar. Bölüm, klasik çalışmaların bir kısmını vurgular ve zaman içerisinde hangi boyutlarda evrimleşmeler yaşandığını not eder. Birçok farklı kategoriden insan karşılaştırmalı eğitim araştırması yapabilmesine rağmen, bu kitabın bölümleri, öncelikli amaçlarına uygun biçimde, temelde akademisyenlerin yaptıkları çalışmalara odaklanır. Giriş bölümü daha sonra, yeni yüzyıldaki davranış kalıplarına yüzünü dönerek yeni gelişen dinamik ve öncelikleri gözlemler. Son olarak bölüm, kitabın içeriğine odaklanarak kitabın bazı özelliklerine ve yaptığı önemli katkılara işaret eder.

Bazı Tarihi Perspektifler

Eğitimde Karşılaştırmalı Yöntem [*Comparative Method in Education*] adlı klasik kitabının başında George Bereday, karşılaştırmalı eğitim alanının, yöntem açısından tarihsel gelişiminin üçüncü safhasına girmiş olduğunu iddia etmişti (1964, s. 7). Bereday'e göre ilk safha, 19. yüzyılı kapsar, "ilk kez 1817 yılında, karşılaştırmalı eğitim konusunda bilimsel yaklaşım kullanan ilk kişi olan Parisli Marc-Antoine Jullien tarafından ortaya konulmuştur" ve karşılaştırmalı eğitimin "ödünç alma" dönemi olarak adlandırılabilir. Bereday, bu safhanın karakteristik özelliğinin; betimleyici bilgilerin kataloglanması ve bu-

nun arkasından belirli bir ülkedeki iyi uygulama örneklerinin başka ülkelere kopyalanması amacıyla karşılaştırmalar yapmak olduğunu belirtmiştir.

Bereday'ın 20. yüzyılın ilk yarısını kaplayan ikinci safhası ise "herhangi bir nakil ve ödünç verme/alma öncesinde bir hazırlık sürecinin gerekli olduğunu" savunmuştur. Bu safhanın kurucusu olan Britanyalı Sir Michael Sadler, eğitim sistemlerinin, kendilerini meydana getiren ve destekleyen toplum ile örtük biçimde bağlantılı olduğunu vurgulamıştır (özellikle bkz. Sadler, 1900). Sadler'ın ardıllarından bazıları ve özellikle Alman Franz Hilker, Amerikalı Robert Ulich ve Isaac Kandel, İngiliz Nicholas Hans ve Joseph Lauwerys ve İsviçreli Pedro eğitimsel olguların arkasında yatan sosyal nedenler üzerinde durmuşlardır. Bereday bu ikinci safhayı, tahmin/öngörü dönemi olarak adlandırdı.

Bereday'ın üçüncü safhası, analiz dönemi olarak etiketlenmiştir. Bu dönemde "gelişen teori ve yöntemlere [ve] karşılaştırmalı araştırmaların adımlarının net bir şekilde ortaya konulmasına ve bu genişleme vizyonuna yardımcı olacak araçlara" vurgu yapılmıştır. Bereday'e göre bu yeni dönem (1964, s. 9), öngörü dönemi geleneğinin devamı niteliğindedir ancak "öngörü ve ödünç almaya girişmeden önce ulusal eğitim uygulamalarının tam bir panoramasını ortaya çıkarabilmek için alana bir sistematik kazandırılması gerekiyordu." Bereday'ın kendi kitabı, bu analitik yaklaşıma çok büyük katkı yapmıştır. Kitap, bugün bile karşılaştırmalı eğitimle ilgili birçok derste temel bir ders kitabı olarak okutulmaya devam etmektedir ve hâlâ sunacağı çok şey bulunmaktadır. Gerçekten de şu an okumakta olduğunuz bu kitaba katkıda bulunan yazarlardan birinin yazdığı bölüm (Manzon, Bölüm 4), Bereday'ın dört aşamalı karşılaştırmalı analiz yönteminden bahsederek başlar.

Bununla birlikte, o zamanlar bile, tüm akademisyenler Bereday'ın dönemlerle ilgili olarak sunduğu sınıflandırma konusunda hemfikir değildiler. Hatta, bu sınıflandırmayı kabul edenlerin bile bu dönemlerin sıralaması konusunda hemfikir oldukları söylenemez. Yani, safhaların Bereday'ın ifade ettiği şekilde sıralandığını ve öngörü safhasının, ödünç alma safhasını takip ettiği ve onun yerini aldığı ve aynı şekilde analiz safhasının da diğer iki safhadan sonra onların yerini aldığı tüm karşılaştırmalı eğitim araştırmacılarının kabul ettiğini söylemek güçtür.

Benzer yorumlar, 1969 yılında Karşılaştırmalı Eğitim Bilimine Doğru [*Toward a Science of Comparative Education*] isimli bir başka klasik eserde (Noah ve Eckstein, 1969, s. 3-7) alanın gelişme basamaklarıyla ilgili olarak sunulan beş aşamalı model hakkında da yapılabilir. Bu modelde ilk aşama seyahatname-

lerden meydana gelmekteydi. Bu eserlerde amatör gezginler, yurtdışındaki kurum ve uygulamalar hakkındaki kapsamlı anlatımlarının bir parçası olarak yabancıların nasıl çocuk yetiştirdiğine dair bilgiler sunmaktaydı. İkinci aşama, 19. yy başlarından itibaren daha çok tutulur olmuştur. Bu aşama eğitimsel ödünç almadan ibaret idi. Devamında gelen üçüncü aşama, yabancı ülkeler hakkındaki ansiklopedik çalışmalardan ibaret olup uluslararası bir anlayış geliştirmeye yönelikti. Noah ve Eckstein, (s. 4) 20. yüzyılın başlarından itibaren dünya genelinde gözlemlenen çok çeşitli eğitimsel ve sosyal olgulara ilişkin açıklamalar bulmakla ilgilenen iki ilave aşama daha bulunduğunu savundular. Bunlardan birincisi, ulusal eğitim sistemlerini şekillendiren güçleri ve etkenleri belirlemeye çalışmaktır. İkincisi ise “eğitim ile toplum arasındaki ilişkileri açıklamak için ekonomi, siyaset bilimi ve sosyolojiye ait deneysel ve nicel yöntemleri kullanmıştır ve sosyal bilim açıklaması olarak nitelendirilmiştir.”

Bu sınıflandırmanın yararlı olduğu genel bir kabul görmesine rağmen aşamaların sıralı olması ve sonraki aşamaların öncekilerin yerini alması fikri daha az kişi tarafından kabul edilmiştir. Adil olmak gerekirse, Noah ve Eckstein’in kendileri bile; bu aşamaların zaman yönünden keskin çizgilerle birbirinden ayrılmadığını ve karşılaştırmalı eğitimde bu çalışma türlerinden her birinin günümüze kadar devam ettiğini ve güncel literatürde karşımıza çıktığını itiraf etmişlerdir. Ancak, farklı tarihsel döneme ait sınıflandırmaları, farklı aşamaların aynı anda var olabilmelerinden daha çok alanın bu aşamalara ayrılabilmesini vurgulamıştır. Bugün bu kitabın yazılmasının üzerinden yeterince çok zamanın geçmiş olmasının da neticesi olarak, güncel literatürde bu beş aşamaya ait çalışmalara da rastlamak mümkündür. Bu aşamalar bazı araştırmacılar için, kişisel kariyer gelişimlerinin kabaca ayırt edilebilen aşamalarını betimleyen dönemler olarak görülebilir. Bu gelişimde araştırmacının, aşamalı olarak basit kavramlardan daha sofistike analizlere geçiş yaptığı düşünülebilir. Ancak alanın bir bütün olarak, kullanılan yaklaşımlar ve gelişim düzeyleri bakımından *eklektik* (belirli bir üslup ve fikre bağlı olmayan, kendine ve duruma ne uygun geliyorsa onu seçen ve kullanan), bağımsız ve çoğulcu (tek bir yaklaşımla yetinmeyen) olarak kaldığı görülmektedir.

Yine de bu iki kitap ve 1960’lı yıllarda yapılan ilgili çalışmalar (örn., King, 1964; Bristow ve Holmes, 1968) sonucunda, karşılaştırmalı eğitim alanı, metodoloji konusunda önemli bir tartışma dönemine girdi. Tartışmalar dünyanın her kısmında eşit bir şekilde yürütülmedi ve İngilizce konuşan ülkelerdeki davranış biçimleri, örneğin Arapça, Rusça veya Çince konuşan ülkelerdeki örneklerden çok farklıydı (Benhamida, 1990; Djourinski, 1998; Wang, 1998).